

stermih pečin delaje odkrene se od njih, kakor da bi šel po opravi, v tem hipu pa prekucne se čez robovje, ter pokoplje se, sit življenja, na večno v brezno morske globočine.

Poleg ilirskega poslovenil J. Levičnik.

Vsakemu svoje!

Hajd! kmetje, kupite,
Kupite blagá!
Blago moje najlepše je,
Najgorše se ceniti sme:
Iz velike fabrike
Nemške kulture!

Glejte lepe srajčice,
Bele kakor sneg!
Tem se pravi hlače, da!
Preumetnega so stroja:
Iz velike fabrike
Nemške kulture!

Imam tudi lajbelce,
Oj! kak zali so!
Sukinj takšnih ne najdete
Nikjer drugod, ko so te-le:
Iz velike fabrike
Nemške kulture!

Kupite lepe čevljice,
Nogovičice!
Klobuke in obravnice,
Gumbe, trakí, zaponice:
Vse z velike fabrike
Nemške kulture!

Hajdi! ne zamudite!
Zlata vam je prilika!
Ne bodi vam tolarčka žal;
Kdor kupi, se ne bo kesal,
Iz velike fabrike
Nemške kulture!

K stanu prost zdaj stopi kmet:
„Dragi prijatelj!
Obleko dajte mi celó,
Od pet do glave vso novó —
Iz velike fabrike
Nemške kulture!“

Dobro je previdil zdaj,
Skušnja mu pové,
Da kar pridelal se domá,
Je boljša roba in več zdá
Kot velike fabrike
Ptuje kulture!

Dopisi.

Iz Istre. Iz Pazna. r. — Naj „Novice“ postavijo mal spominček verlemu gospodu Antonu Luksetić-u žl. Lichtenfeldu, ki je 5. dan t. m. 81 let star, svoje blago življenje sklenil. Luksetić je bil c. kr. stotnik in je čez 30 let v pokoji živel v svoji domovini, vsaki dan zvest si tistega poglobnega pravila, da „le tisti človek kaj veljá, ki je koristen okolici svoji“. Ni ga moža, ki bi bil za sadjorejo bolj unet, kakor je bil rajniki naš rojak. Večino svoje penzije je daroval sadjoreji; leto za letom je obdeloval svoj vert, sadil in cepil, in cepiče delil brez plačila bogatinom in siromakom, gospódi in kmetu, in kmetom še najraje. Žlahne drevesa v okraji pazenskem iz njegovega sadišča zasajene, pričale bojo mnogo mnogo let o njegovem izverstem trudu za povzdigo sadjoreje. Ker je vedil, da duhovščina največ zamore v tem storiti, da se čedalje bolj širi toliko dobrotljivo sadje, je škofe nagovarjal, naj priporočajo svojim duhovnom sadjorejo, in duhovnim samim je daroval cepičev in dreves, kolikor je le mogel (tudi vert marljivega, kmetijski družbi krajnski dobro znanega fajmoštra Vranjskega gosp. Mat. Mužina, se je menda večidel začel od Luksetićevih sadik). Tudi ces. gospóske je naduševal,

naj skerbijo za razširjenje vsaki deželi toliko koristne sadjoreje; le škoda, da se ni povsod toliko storilo, kakor je domoljubni gospod želel. Velike prizadeve rajnkega Luksetića so priznale tudi više ces. oblasti in mu mnogokrat pohvalne pisma poslale. Mi pa naznanivši smert verlega domoljuba, kakoršnih naša Istra nima ravno na kupe, sklenemo te verstice s tem pristavkom, da se nam vsigdar milo stori, ako črna zemlja zakrije kakega verlega moža. Bodi mu zemljica lahka!

Iz Istre. Na Vranji 2. okt. *) M. Vročina bila je letos pri nas takošna, da je skor živa duša ne pomne; vse je skor zgorelo razun perve setve — v domačem jeziku belega žita. Bažola dobilo se je seme in še to herjavo, tako turkinja in sirk. Krompir je tudi zlo suša vzela. Ajdo smo sejali in zelje sadili, tako tudi repo konec velikega serpana (kolovoza) in še kimovca. Ako ne bi bilo mraza do konca tega mesca, bi vendar siromaški narod dobil nekoliko ajde in repe, tako tudi zelja, — drugač joj svetu! Grozdje bilo je tako bolešno, da kadi bi ga bili imeli 30 spadov, ne bojo ga četiri. Hrasti in še celó šume so vsahnuli; tudi sadja ni in žira. Breskve in smokve bile so polne al brez smoka. Listje je odpadlo in gol plod ostal. Češnje in slive itd. pri meni cvetejo kakor na protuletje (spomladi). Bče, iz kojih so upali pridelka za 100 gold., ne bodo ga dale forinta. — Moja dva nova verta hvala Bogu! vidljivo napredujeta; najlepše sadje, ki ga vam tó na ogled pošiljam, zrastle je na enem vertu, kjer je bil prej živi kamen. Svi lopredi slabo so se obnesli. Prosimo Boga za boljo letino prihodnje leto, in za zdravje in mir.

Iz Štajarske 18. okt. — V poslednjem listu „Novic“ našteva gosp. ravnatelj latinskih šol v Celji, kaj je storil za pospéh slovensčine, da je sestavil za plodnišči nauk naravoslovja slovenski imenik vsega živalstva in rastlinstva, da je ministerstvu predložil nasvèt, naj se v 1. in 2. razredu namesto 2 ur uči slovenski jezik 3 ure, in da po njegovih prizadevih se je nauk slovensčine na glavni ljudski šoli pospešil. — Čeravno je bolje, da človeka drugi hvalijo, ne pa sam sebe, smo vendar gospodu ravnatelju hvaležni za vse, kar je storil v pospošenje mile naše materinščine. Al pravica terja, da se, povedaje eno, ne zamolči drugo. Nočemo pretresovati, kaj ga je uznemirivalo, da je konecletni slovenski govor povprek in po dolgem križal, tudi ne, kako ga je vest pekla, ko so Slovenci zahtevali, da se v izvestji tiskajo slovenske imena po domače; povedali bomo le, kako je skerbil za mir in spravo med mladino: Učenci so med seboj poslovenjevali latinščino, kar pa ni bilo nemškemu vitezu po volji. Pritožil se je toraj ravnatelju, da ga Slovenci zametujejo, ker med seboj občijo v njemu nepoznatem jeziku! Ravnatelj pride v šolo, ter z dobrim in hudim Slovencom svetuje, naj le po nemški govorijo: „damit keine Spannung unter den Studenten entstehe“. In mnogokrat je govoril na pr. tako-le: „In Cilli sind auch Deutsche, man soll daher deutsch sprechen.“ „Wozu soll man seine Nationalität den Andern zu Fleiss zeigen? man kann ja ein guter domorodec sein, aber davon braucht Niemand was zu wissen“ itd. — Vidi se iz tega, kako je to razumeti, da „ne more res biti in tudi ni res, da bi bil dijakom prepovedal govoriti slovenski.“

Polovica lanských celjskih osmošolcov.

Iz Celja 19. okt. — ! — Celjska glavna ljudska šola, sama kolikor pošteno in pravično mogoče po višem narodnem izobraževanju hrepeneča, bi rada zvedila: v čem je neki gospod — ki se tako rad za verlega „Slovenca“ sam hrusti — kakor v zadnjem listu „Novic“ terdi, slovensčino v tej šoli pospešil? Za gotovo smo zvedili, da tisti gospod, berž ko so „Novice“ imenovani sostavek k' nam prinesle —

*) Gospodarska družba ljubljanska je prejela s tem dopisom nekoliko lepega sadja, zlasti hrušk, ki so živo znamenje, kako marljiv vertnar je gosp. župnik Mužina, družbenik naše c. kr. gosp. družbe. Vred.

se vé da s silo veliko prijaznostjo — k gosp. vodju glavne šole priteče rekši, „da gospod vrednik njegovega dopisa v tej reči ni prav razumel, ker on tega nikdar še mislil ni, kar je bilo tam izgovorjeno.“ — Ker pa mi gosp. vrednika „Novic“ v njegovi iskrenosti za resnico in pravico že dolgo poznamo, ne dvomimo*), da so tisti gospod vendar le v svoji lastni hvali predelec segli in nepoklicani pred ptuji prag pogledali. — Najbolje je, ako vsak pred svojim pragom pometa, in se vedno le poti čiste resnice zvesto derži!

Iz Celovca beremo v „Slov. Prijat.“: 1. oktobra smo celovške šole spet začeli. Vse šolske izbe so jih natlačene. Pervi gimnazijalni razred jih šteje še več kot 100; napravili so paralelni oddelek. Tudi na realki jih šteje prvi razred 80. V normalne šole jih je pa priderlo toliko, da ne vejo kam ž njimi. V prvo leto bogoslovskega semenišča jih je stopilo 8, med njimi je 6 Slovencev. To semenišče šteje 28 bogoslovcev, med katerimi je 18 Slovencev. Marijanišče šteje 30 mladenčev. Dekliške šole so tudi napolnjene. Kako se kaj godi slovensčini po naših šolah? Najbolje je v bogoslovskem semenišču. Tam rojen Nemec, pa unet Slovenec, častiti g. Karl Dürnwürth za slovensčino lepo skerbí; Slovencom na serce naklada, naj se maternega jezika dobro poprimejo in gladko učijo, ker ga bojo potrebovali pri svojem pastirovanju, v svojem svetu in imenitnem poklicu. Tudi jih vsak teden po 2 uri slovenskega jezika praktično uči. Slava in hvala takemu Nemcu, kteremu veljá sveta reč več kot jezik! Tudi Marijanišče šteje obilno unetih Slovencev; ti mladi Slovenci se v šoli slovensko radi in marljivo učé, domá slovenske knjige in časopise prebirajo in se tako unemajo v ljubezni do svoje matere Slovenije. — Na gimnazii in realki je tudi letos vse pri starem; tudi letos je se vé da slovensčina le samo pritiklina, ki se vsak teden po 2—3 ure štuli le kakor peto kolo. Vsakdo lahko sprevidi, kako ljub in prijeten mora biti še nespametni mladini tisti jezik, ki se učí še le tretjo ali četrto uro, še le tedaj, ko že večí del sošolcov domú odide, ali pa popoldne tedaj, ko šole ni in se drugi učenci veselo sprehajajo. Verh tega učenci pa še slisijo, kako se slovensčina zmirja in psuje, po uradnijah le malo ali celó nič ne porajta. Bog daj skorej bolje! Le nekaj nas letos na realki serčno veselí. Že več let so dohajali učenci iz Kranjskega na tukajšno, posebno višo realko; pa malokteri, zlasti iz Ljubljane, se je oglasil za Slovenca; vsi so naznanili se za kovane Nemce, kterih ne veže tista postava, naj se učijo slovenski. Ali letos jih je prišlo iz ptujih krajev 9 Slovencev, in še eden ni zatajil svoje slovenske kervi; vsi se učijo veselo in pridno slovenski. Slovenski duh se vendar-le oživlja. Tudi po normalnih šolah je letos veliko bolje; častiti g. vodja Beniš skerbí zvesto, da se noben Slovenec od slovenskega nauka ne zmuzne in da se slovenski marljivo po šolah podučuje; tudi to je svojim učiteljem priporočil, da naj slovenskih učencov tudi pri drugih predmetih ne zabijo in ne prezirujejo. — Posebno hvale vredno pa je to, kar je ta gospod vpeljal v tukajšno učiteljsko pripravnico. 28 pripravnikov — toliko še nikoli! — se je oglasilo v preparandijo, in le samo 4 se ne učé slovenskega jezika. Med temi 28 pripravniki so kaj prebrisane glave in pošteni mladenči, nekaj jih je našo višo realko prav dobro dokončalo. Tako je prav, to je veselo; tako bo dospel učiteljski stan do svoje zaslužene časti

in slave. — Dekliških šol bi rajše ne imenoval v slovenskem časopisu; te šole za domačo slovensčino le čisto nič ne marajo, tem več pa za ptujo talijansčino in francoščino. Morebiti da bojo naše dame in frajlice hodile maslo in jajca kupovat v Paris ali Milan. Le „nobel!“

Iz Černomlja 15. okt. † — Kakor Ljubljana nas tudi Terst z veseljem navdaja. — Terst je bil od začetka čisto slovensk, kakor Gorica, Celovec, Gradec itd., zakaj Slovenija ni imela nekdanj tako ozkih mej, kakor so današnje, v ktere so jo tako imenovani kulturträgerji stisnili. Mesto teržaško je dobilo svoje ime od terga. Da je bil Terst nekdanj čisto slovensk, nam spričuje tudi to, in je še dandanašnji krog in krog le od Slovencev obdan in tudi v samem mestu še zmirom mnogo Slovencev živi, čeravno se talijansčina desetkrat raje Slovenca prime ko nemščina. — Al bodi Bogu potoženo, čeravno je toliko naših sorodnikov v Terstu, da se tam beseda božja blizo po vseh cerkvah v našem jeziku oznanuje, se vendar pri vsem tem naša narodnost v Terstu kakor po celem primorju toliko ponižuje, da ne bi tega nihče verjel, kdor se sam ne prepriča. Gerkov in Serbljanov je sicer malo v Terstu, vendar so oni od Talijanov visoko čislani v primeri z nami, zakaj vsak narod, naj si bo nemški, francozki, gerški ali kateri koli, derži kaj na se, slovenski pa nič ne. Zato vidimo v Terstu toliko šol, ali ne ene ni slovenske, toliko teatrov, ne enega ni slovenskega, toliko kavarn, ne ene ni slovenske, toliko časopisov, ne eden ni slovensk, še nemščina se je začela mogočno širiti v izvorno slovenskem mestu, dasiravno v Terstu in bližnjem okrožji njegovem ni nič manj Slovencev, ko v Ljubljani. Bogati Kranjci, namesto da bi skerbili, da bi naša narodnost povsod tako obveljala kakor v cerkvi, skrivajo svojo slovensko rodovino in se na vso moč silijo med Talijane. Niso li ti ljudje ravno taki kakor ptica štruc, ktera svojo glavo v pesek ali pod peruti vtakne, mislé, da jo potem nihče ne vidi. Tamošnje slovensko ljudstvo ostane namreč pri takovih okoliščinah pravi ščíavo — suženj, kakor ga Talijani imenujejo ali škľaf, kakor mu velí še tumpasti Furlan, in naši bogati in omikani Kranjci so te narodne sramote deležniki; naj se med Talijane skrivajo kakor hočejo. Iz te nadloge nam ne more nič pomagati, kakor to, da se zavemo in očitno pred vsem svetom za Slovence spoznamo, in povzdigo slovenskega imena z besedo in djanjem, s svojim umom in z mošnjico po svoji moči pripomoremo, in tako popravimo, kar smo mi, kar so predniki naši zamudili. Ravno 50 let je tega, kar je Franul svoj „Saggio grammaticale italiano-cragnolino“ spisal in zbujal Modrico slovensko na bregovih sinje Adrije. Al slovenska Modrica se ni dala zbuditi, spala je naprej v enomer ko drevo. Ni se manjkalo tudi potem še verlih možakov, ki so narod po onih krajih budili, al večidel vse zastonj. Leto 1848 se je tudi v Terstu lepo zasvetilo; al svitloba njegova je hitro minula ko blisk, in za sabo še večó temo pustila, kakor je poprej bila. Zdaj še le nas veselo upanje navdaja, kadar nam Terst na misel pride. In kako nas ne bi to veselilo, ko čujemo in beremo, kako naša reč s pomočjo čitavnice, ktera se je tudi tam osnovala, čversto napreduje, da je število družbenikov že prav veliko in da vendar še zmiraj raste. Tako je pravo. Združevati se nam je treba in potem z združenimi silami k zaželjenemu cilju veslati. Naj svet spozná, da nismo mi ravno zadnji na svetu, in da so največ le žalostne okoliščine, v kterih smo živeli, tega krive, ako smo zaostali. Tú mi na misel dohajajo besede Koseskega, ki pravi:

„Trikrat je svet krivičen, je slep, se zdrami v četrto,
Trojno poverne potem dolgé z obresti nakrat,
Samo da vrednost svit o njemu zmagljivo zasije.“

Da bo pa slovensko društvo v Terstu svoje življenje bolje razodevalo in se bolj okrepčalo, je neobhodno potrebno, da izdaja svoj časopis, in sicer zavoljo posebne lastnije

*) Ali je vredništvo prav razumelo ali ne, kar mu je omenjeni gospod za obrambo sebe pisal, naj sodijo bravei samí iz dotičnih besed, ki jih tú v originalu priobčujemo. Tako-le se med drugim glasijo: „Dies werden Euer Wohlgeboren schon daraus ersehen, dass auf meine Anregung zu Anfange des Schuljahres 1861 in einem Konferenz-Protokolle die Bitte an die Statthaltereí gestellt wurde, dass der slovenischen Sprache an der Hauptschule eine grössere Pflege zugewendet werde, was nicht ohne Erfolg blieb, aber mir viele Verdienstlichkeiten zuzog, indem man mich als einen slovenischen Agitator bezeichnete und anfeindete.“ Vred.

Tersta, in ker smo političnih listov toliko potrebni, naj bi osnovalo tak časnik, ki bi se zraven politike pečal še posebno s trgovino. Ker je med družbeniki največ Slovincov, Serbov in Čehov, naj bi ta časnik donášal članke v vseh teh treh narečjih. Terst je prvo morsko trgovišče avstrijsko, zato bi brez dvombe tak list za vse naše tergovce kakor tudi za naše brate Čeha in Jugoslavene sčasoma prav imeniten postal in poleg tega nas enega z drugim bolj soznanil in pobratil. Ako ne bi to šlo, naj bi se osnoval saj majhen, političen in podučljiv list, ki bi večkrat na teden izhajal in v prav razumljivem, prstonarodnem jeziku vse imenitosti prinašal in razkladal, ki se sedaj po svetu godé; zraven tega pa še posebno narodnost slovensko po onih krajih zbujal in jo branil požrešne talijansčine. Vidil sem dostikrat, kako so se Terstini gnjeli okolo trafik, v katerih se je teržaški „Diavoletto“ po krajcarji prodajal. Poznal sem take, ki so si raji kupili Diavoletta, ko za krajcar kruha, dasiravno so lačni bili. Dobro se je prepasal, v kakošno senco na terdi, kamniti tlak se vlegel, pa hajd časopis v roke. Glejte, sem si mislil, naša gospoda in naše priprosto ljudstvo po Terstu mora pa vse brez duševne hrane ostajati, ako si je neče od Talijanov sposojevati. Upamo, da se bo za naprej vse na bolje obrnilo in da bo ravno čitavnica tamošnja največ pripomogla, da bo tudi v Terstu še enkrat pred naše vrata sonce posijalo. — Odgovor gosp. državnega ministra na Tomanovo interpelacijo nas je nekoliko oplasil, pa ne dosti; čeravno jako grenek zato, ker moramo nedolžni terpeti, ako se nam očita, da nimamo šolskih bukev, česar nismo mi krivi, nas je vendar na drugo stran prav razveselil, ker vidimo iz njega, da pomanjkanje šolskih bukev je edini zadržek, da se slovensčina ne more še letos kot učbeni jezik v naše šole vpeljati. Če Bog dá, bomo tudi mi kakor naši sorodniki Serbi, Čehi in Hervati ta zadržek srečno premagali, in potem bo vse dobro, zakaj izvrstnih slovenskih profesorjev se nam ne manjka, samo domú jih je treba poklicati, ker so povsod okoli po cesarstvu raztreseni. Ako bo šlo po sreči, bodo vsaj najpotrebnejše bukve do družega leta gotove. Ko bodo enkrat bukve na svitlem, bo menda tudi konec tiste neslane popevke, da ni slovensčina še za nobeno rabo, ker se bo s tem djansko pokazalo, da ni temu tako, da ni ona več v plenicah, kakor si še vedno eni domišljujejo, katerim je naš jezik in naša literatura tako malo ali pa še manj znana ko kitajščina.

Iz Gorenskega se piše v 238. list „Volksfreund-a“, da so kantonske gospóske županom rekle, naj pismeno povejo, kaj ljudstvo misli zastran razpustka ogerskega zbora. Ali je vlada, ki je to pozvediti ukazala, iz teh službinih sporočil povsod čisto resnico ljudskega mnenja zvedila ali ne, ne moremo povedati, ker nam niso znane one sporočila; zanimiv pa je odgovor, ki sem ga o tej zadevi od nekega prostega kmeta na svoje ušesa slišal, ki je rekel: „Ljudstvo naj do vlade, vlada pa do ljudstva zvesto spolnuje Božje zapovedi, in kraljevalo bo vsigdar zadovoljstvo, ljubezen, mir in blagostanje; drugač pa ne.“ Ali so tudi te odkritoserčne besede bile sprejete, ne vem, ker, kakor mi je neki prebrisan srenjsk svetovavec opomnil, se menda ne skladajo z navadnim kancelijskim peresom.“

Šmartno v spodnjem Tuhinji 19. okt. D-c. — Sinoči okoli 5. ure zvečer se zasliši grozni glas: „ogelj!“ „pomagajte!“ In res, gosti dim se valí proti nebu! Komur je naša vas znana, si lahko misli, kakošen strah da je bil. Ravno na sredi vasi pri cesti je stala šolmoštrova baraka za derva in pičo, okoli ktere so hiše komaj po 4 komovce saksebi in večidel s slamo krite, in v trenutku bila je kar vsa v ognji. Sreča je bila, da je bil zrak miren, sicer bi bile pridne dekleta zastonj vodo nosile. Danes zjutraj zgodaj je veliki zvon farmane na glas klical, naj pridejo se dobrotljivemu očetu zahvalit za odvernjeno veliko nesrečo. Pravijo, da je nek gosposk plastuh, ki se je celi ljubi dan

po vasi klatil, tega kriv, ker mu že pijanemu v neki oštariji niso hotli več vina prinesiti.

Iz Radoljce na Gor. 19. okt. — 30. kimovca sem vidil na fajmoštrovem vertu v bohinski Beli puternico vdrugič cvesti, ki je imela hrušk na drevesu, pirja pa nič. Repa je pri nas kaj dobro obrodila; včeraj smo vagali eno v Bledu, ki je tehtala 7 funtov. Predvčeranjim smo imeli prvo slano.

Iz Kranja 19. okt. X Niso se zmotili, ki so mislili, da nove naše gimnazijske (latinske) šole bodo polne. Lega kranjskega mesta je našim Gorencem tako pripravna, da jim je kakor nalašč za njih otroke. Letos smo začeli z dvema razredoma (klasoma) latinskih šol in že imamo 100 in 2 učenca; 70 jih je v 1. razredu, 32 pa v drugem. Vodja teh šol je g. Konšek, bivši učnik v Ljubljani, učniki pa so gospodje Kanc, Dominkuš in pa Globočnik, ki je vodja tukajšnjih ljudskih šol.

Iz Ljubljane. (20. oktober rojstni dan čitavnice naše). Ker se je že tolikšno število družbenikov (okoli 170) vpisalo, da se je mogel napraviti občni zbor, se je začasnim upravnikom potrebno zdelo, sklicati skupščino po odpisu sl. c. kr. deželnega predsedništva dovoljene narodne čitavnice, da voli odbor, kateri naj se loti vseh naprav za ustanovljenje. V nedeljo dopoldne ob 11. uri se je snidla „pri Slonu“ tolikšna množica družbenikov, da je bila velika dvorana vsa polna. Dr. Janez Bleiweis, ki je po željah začasnega odbora za danes prevzel opravilstvo vodnika zborovega, je v njegovem imenu skupščini predložil dva nasveta. Prvi je bil: naj danes izvoljeni odbor ostane le do konca tega leta, ob novem letu pa naj se voli iznova; drugi nasvèt, ki izvira iz skušnje preteklih 2 mescev, pa je bil, naj se namesto 11 odbornikov voli 15 in za dovoljenje te premembe pravil prosi sl. c. kr. deželno predsedništvo. Po kratkem pomenkovanju sta bila oba predloga z predpisano večino glasov poterjena, verh tega pa tudi predlog prof. Macun-a, naj 2 tajnika bota namesto enega. Zbor se je po vsem tem lotil volitev, in bil je skor enoglasno izvoljen mestni župan gosp. Mih. Ambrož za predsednika, z veliko večino glasov pa gosp. Janez Več, tergovec, za dnarničarja. Za tema so se volili odborniki in izvoljeni so bili sledeči gospodje, ki jih lesem postavimo po abecednem redu: dr. Jan. Ahačič, dr. Jan. Bleiweis, dr. Etbin Costa, Jož. Debevc, tergovec, Anton Gale, grajšak, Karl Holzer, tergovec, Janez Horak, hišni posestnik, prof. Macun, dr. Orel, Jožef Pleiweis, tergovec, dr. Janez Pogačar, korar, Franc Ks. Souvan, tergovec, Luka Svetec, c. k. okrajni pristavnik, dr. Šrot, c. kr. medicinalni svetovavec, Val. Zupan, tergovec. In tako je bila ravno v obletnici cesarskega oktoberskega diploma, ki je zagotovil vsem avstrijskim narodom ravnopravnost, volitev končana in, kakor je dr. Ahačič dobro opomnil, rojstni dan čitavnice, kakor mislimo, častno doversen. Potem še le, ko se bojo vrata čitavnice odperle, se bo množilo od dné do dné število družbenikov toliko bolj, ko se bo vidilo, da bo pošteni narodni duh vladal v njenih dvoranah.

Iz Ljubljane. Kakor slišimo, je c. kr. ministerstvo pravosodja vsled poprašbe Černetove poslalo vprašanje na c. k. deželno nadsodnijo v Gradcu, kateri so podložne sodnije štajarske, krajske in koroške: ali bi se dal naš slovenski jezik vpeljati v kancelije sodniške? Z nekim strahom smo sprejeli to novico, in Bog daj, da bi nas gosp. minister, kadar bo odgovoril na Černetovo interpelacijo, potolažil, da je bil naš strah — prazen. „Novice“ so v preteklih 12 letih večkrat rekle, da smo se vselej vstrašili, ko smo slišali od tistih nesrečnih „Berichtov“, ki so nam, kakor je bilo unidan v „Ost und West“ autentično dokazano, pod Bachovo vlado spodkopali obveljavo našega jezika v kancelijah, če je bila že tudi po postavah izrečena, in spet se bojimo tega. Saj je znano celemu svetu, da imamo veliko

veliko gospodov v kancelijah, ki ne znajo našega jezika tako, da bi v njem uredovali. Kaj bojo ti odgovorili? Kaj nek družega, kot da — ne oni, ampak da jezik slovenski ni sposoben za kancelijo. „Amor incipit ab ego.“ Imamo pa tudi nekatere možake, ki so v stanu berž jutri začeti in ki jih je tudi volja zato; al vprašamo spet: je li se bojo pač upali prav odkritoserčno reči, da je slovenščina zmožna biti kancelijski jezik? Če ne, kakošen kruh bo tedaj iz vse te moke? Skušnje nekdanjih „Berichtov“ nas žalobog! to učijo. Da so v neustavni dobi bili „Berichti“ legati, po katerih je ministerstvo sprejemajo svoje informacije, ni čuda; al sedaj, ko je vlada izrečena za ustavno, ko so enake pravice zagotovljene vsem narodom, bi se mogla ta pot čisto zapustiti. Spominjamo se še ukaza, ki ga je 20. decembra l. l. minister Gořuhovski poslal deželnemu poglavarstvu v Krakovo rekoč: „Ena prvih reči je, da cesarske gospodske vživajo zaupanje ljudstva. To se pa drugač doseči ne more, kakor s tem, da kancelije, ki imajo z ljudstvom opraviti, z njim govoré in mu tudi dopisujejo v njegovem jeziku. Napčna in potrebni razumnosti nas protna navada, ljudem pisma v nemškem jeziku pošiljati, ki nemškega jezika ne razumejo in ki si morajo le še predstavljavca iskati, da jim pismo razloži“ itd. itd. Ako je to minister spoznal, kteremu se toliko oponaša, da ni bil mož ustavnega duha, toliko bolj je misliti, da hoče ustavni minister vprašaje svoje podložne uradnike, iz njih izvestij le zvediti, kolikšen obrok naj bi se postavil za upeljavo slovenskega jezika v sodnije, kamor ga je toliko lože berž spraviti, ker ljudje že sami v svojem jeziku povedo, kaj naj se zapiše, — kar pa uradnik potrebuje za svoje odloke itd., to najde, če ne vé, v našem obširno in za vse kancelijske potrebe po g. Cigale-tu izdelanem slovníku, v jurid. polit. terminologiji, v prestavi kazenskega zakonika, občnega deržavljanškega zakonika itd. Jasno kot beli dan je iz tega, da jezik naš je tako kakor vsak drug sposoben za kancelije; le učiti se ga mora, kdor ga ne zná. Kakor na Hervaškem, naj tudi pri nas na Slovenskem ministerstvo le ukaže: v pol leta mora vsak uradnik v slovenskem jeziku uredovati znati, kdor ne, zgubi službo na tem mestu — in večina naših gospodov bo znala kmali slovenski. So se naši rojaki še hervaškega v takem kratkem času dobro naučili; kaj bi se maternega jezika ne, ker so se nekaj kranjski uradniki celó francozkega hitro naučili. Zlasti sedaj, ko je mnogo uradnikov prišlo iz Hervaškega in Ogerskega, ki so vajeni slovanskega službovanja, ne bo nobena sila izbirati si berž dobro pripravnih možakov. Al tistega cincanja naj saj enkrat konec bode, ki je bilo pod absolutizmom železna srajca, sedaj pod ustavno vlado pa nima nobene pravice več.

Iz Ljubljane. V nedeljo zvečer je tista naša, tudi deleč po svetu dobro znana družba, ktera s posojili podpira obertnike in rokodelce naše, ako pridejo v dnarno stisko, poklonila svojemu pravoznanskemu svétniku g. dr. Etbinu Costa-tu sreberno čašo v spomin hvaležnosti svoje za nevtrudljivo in brezplačno pomoč, s katero že od prvega začetka podpira to družbo. Vpričo kakih 50 družbenikov, verlih mestjanov obertniškega in rokodelskega stanú, gosp. župana Ambroža, dr. Vončina in dr. Bleiweisa, častnih udov te družbe, je gospod Janez Horak, vodja družbini in res pravi oče njeni, izročil v imenu družbe s serčnim ogovorom gospodu doktorju čašo, ki se je očitno ginjen zahvalil za krasno darilo, ki mu bo vse žive dni visoko častit spominek mestjanske ljubezni. Potem so ogledovali pričujoči gosti čašo (kozarec), ki je res lepo delo iz kovanega srebra, 50 lotov težko. Na podstavku se odlikuje v slovenskem jeziku napis: „Dnarna pomočna družba obertniška svojemu mnogozaslužnemu pravoznanskemu svetovavcu g. dr. Etbinu Costatu v spomin“. Ko je bila ta slovesnost končana, so se vsi gostje vsedli za mizo in dobro znani gostivnici „Lozarjevi“ je bila sedaj lepa priložnost dana,

poterditi svoje staro dobro ime z okusnimi jedili in dobro kapljico vina. Nekako posebno veselje se je bralo na obličji vseh pričujočih, ki se je kmali začelo razodevati v nadušnih zdravicah, ki so se verstile ena za drugo. Pervo zdravico je napil dr. Costa na slavo cesarskemu diplomu od 20. oktobra, po kterem je zasijala nova zarja ustavne svobode narodom avstrijskim, in kterega obletnica je ravno danes — in slavaklici so doneli od vseh strani. Potem napije dr. Bleiweis zdravico dr. Etbinu Costa-tu, dokazavši, da v današnjem času, ko je porazumljenja med narodi tako živo treba, je pri nas le tisti pravi mož, ki neprestrašljivo in terdnega značaja zastopa pravico Slovencev, zraven pa tudi bratovsko roko podaja poštememu Nemcu, in tak mož je mladi dr. Costa. In spet zagermijo živio-klici po izbi. Kmalu se vzdigne gosp. župan Ambrož in z nadušeno domačo besedo obhaja današnji rojstni dan čitavnice naše, ki jo imenuje „zibelko“ narodnega razvitka, ki ga nam je toliko potreba domovini na blagor in nikomur na škodo; naj jo podpira tedaj vsak! In vsi pričujoči Slovani in Nemci so poterdili z nadušnim slava-klici županovo napitnico. Na to napije dr. Bleiweis na slavo županu Ambrožu, danes dopoldne enoglasno izvoljenemu predsedniku čitavnice naše in svoje veselje razodeva, da bode kot skerbni oče čul nad zibelko nježnega deteta, ki bo, ako Bog da, kmali krepak mož. Iz vsega tega se jasno vidi — je dr. Bleiweis dalje rekel — da naš novi župan krepko stopa v stopinje nepozabljivega rajukega župana Hradeckiga, skerbeci za materialni in duševni prid našega mesta; Bog daj, da bi tako dolgo županil kot Hradecki in nam vseskozi bil Hradecki II! In živi-klicov ni bilo ne konca ne kraja pri tej napitnici. — Potem je enmalo potihnila beseda, ker Lozarjeva Manica je hotla, naj se pravica skaže temu, kar je spet na mizo prinesla. In zgodila se je njena volja. Al kmali se vzdigne dr. Costa in napije v daljem govoru zdravico dr. Bleiweisu. Kaj vse mu je na hvalo rekel, nam prepoveduje vrednik tega lista povedati; le to rečemo, da je bil dr. Bleiweis po tej zdravici in po serčnem sprejetji od vseh strani živo živo ginjen. Dr. Bleiweis poprime po tem kozarec in napije na slavo častitega gospoda Horaka, nevtrudljivega vodja pomočne obertniške združbe, ki ga časti vse mesto, Slovenci pa tudi še za to, ker je mož čistega narodnega duha in rojak junaških zagovornikov slovanskih pravic v deržavnem zboru Palackiga, Riegerja, Pražaka, Brauner-ja itd., kterim vsem na slavo spraznimo kozarce do dna, kakor tudi našemu slovenskemu bratu, ki terden kakor skala se bojuje za pravice Slovencev: gosp. dr. Tomanu, in milemu dobrotniku čitavnice naše, iskrenemu zagovorniku slovenskega naroda, prevzvišemu škofu Jurju Strosmajer-u! In germeli so spet slavoklici brez konca in kraja. Potem se vzdigne gospod dr. Vončina in kot predsednik društva rokodelskih pomočnikov napije v daljem govoru z ljubeznjivo besedo na slavo dnarni pomočni obertniški družbi, ki ste si v nekaki zvezi. In spet so doneli slava-klici od vsih strani. Dr. Costa pa poprime kmali kozarec in napije zdravico verlemu gosp. Heidrichu, starašinu pomočne družbe, in ropotali so spet kozarci z živio-klici g. Heidrichu, ki s serčno besedo napiva na zdravje vsem pričujočim. In spet je Manica nas spomnila, naj se usmilimo žlahnih puranov, ki nam jih je na mizo prinesla. Ker nas ni bilo nič puntarjev vmes, smo jo ubogali. Ko ravno okusnega hervaškega purana oberamo, stopi gosp. Fr. Mali, usnjar iz Teržiča in ud pomočne družbe, v hišo. Vsi poskočimo veseli izza mize in pozdravimo verlega Teržičana, ki se ni vstrašil priti k nam, ki namesti „Deutsches Vaterland“ pojemo le „Hej Slovenci.“ „Saj sem hotel še dva „loncmana“ seboj pripeljati, ki sta danes popoldne z menoj iz Teržiča prišla — nam je rekel — pa sta mi všla; ne vem, za kaj? In po teh besedah začno

nekteri gospodje domačo pesmico „Pridi Gore nec!“ in napivajo se serčne zdravice gospodu Malitu, ki dobro vé, da Teržič stoji na slovenski zemlji, ki je rodila Hicinger-a, Ahačiča, Kurnika in še druge čislane domoljube, ne pa v „Reichu“ zunaj. In gosp. Mali je bil z veselo družbico vred vesel, da mu ni bilo treba „nemškega“ bandera nositi, ampak „hervškega“ purana obirati in zdraviga „dolenca“ popivati. Al komaj je hrup enmalo potihnil, se vzdigne g. župan Ambrož in napije zdravico slavnima rojakoma, ki sedaj pervikrat, kar morda Krajna stoji, stojita na čelu više oblasti: gospodoma dr. Ule pič-u in baronu Codelli-tu in slava-klici so se živo povzdignili iznova kakor tudi potem, ko se je zdravica napila visoko častitemu predsedniku družbe kmet. g. Terpinču. Potem napije dr. Costa de želtnim odbornikom, g. Drašler pa dr. Vončinu, domoljubnemu ravnatelju družbe rokodelskih pomočnikov, g. župan našim ženam, dr. Costa bratinstvu narodov dr. Bleiweis vsem Slovencom in tisti domoljubni družbici, ki je tudi ta večer obhajala obletnico prerajstva Avstrije pri „cesarju avstrijskem“ — in vsaka zdravica je bila spremljena od živahnih živoklicov. Ko se je veselica imeli končati, se gosp. dr. Costa še enkrat zahvali za čast, ki se mu je danes tako serčno skazala — in poslovili smo se prav židane volje iz veselega kraja, ko je pri sv. Jakobu že pol ure čez polnoč bila. Domú gredé pa smo si mislili, da pošteni narodni duh slovenski, ki je danes vladal v Lozarjevi gostivnici, je pometel čisto iz vseh kotov tisto gnjusno pošast, ki se le prevečkrat šopiri v tej ponižni sobici.

— Svetli škof poreški gg. dr. Dobrila, kateri so bili vsem Slovencom na veselje državni poslanec izvoljeni, so na poti iz Poreča na Dunaj prišli v pondeljk v Ljubljano, kjer ostanejo do jutri.

— Na tukajšno gimnazijo so prišli letos namesto odšlih učnikov sledeči gospodje: g. Wurner, Gariboldi in dr. Vrečko. Kar se tiče šolskih nauk v gimnazii in realki, je vse — po starem.

— Janičari Triesterčni, Prešni in Tagespoštni so nam spet te dni prinesli mnogo burk, pa spet je ena bolj kosmata memo druge. „Prešni“ pisac je že pozabil, kar je nedavnej terdil, da gimnazija v Kranji bo slovenska in da bo malo učencov dobila, ker stariši bojo dali svoje otroke raji v Goratan, sicer bi ne bil mogel predvčeranjim ravno nasprotno trobiti in našega mnenja za svoje prodajati! Pa kdor laže, tudi krade. — Triesterčnemu „Kulturträgerju“ pa za njegove posledne budalije nobene druge kritike ne pišemo kakor te: Dosti nam je, da so Vas „nemški“ Teržičani v Triesterci pohvalili. Sedaj že spet mirno spimo.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Cesarski patent od 12. t. m., veljaven za celo cesarstvo, razpisuje davke za prihodnje leto 1862 z vsemi prikladami ravno tolikšne, kolikoršni so bili to leto. Ako bi se pa potreba pozneje pokazala, da bi se o njih kaj premenilo, si Nj. veličanstvo pridržuje, na ustavni poti to skleniti. Ker prav za prav vsled ustavnih postav more davke cesar le z dovoljenjem celega državnega zbora določiti, celega državnega zbora pa ni bilo na Dunaji, da bi se mu bili dohodki in stroški državni v predvarek dali, so se gledé na §. 10 ustavne postave od 26. svečana t. l. davki za prihodnje leto še razpisali po starih postavah.

— Nabera novincov (rekrutov) se bo nek 1. svečana prihodnjega leta po vsem cesarstvu tako začela kakor letos in se bo rekrutov v celem cesarstvu vzelo kakih 85.000.

— Kar praznuje državni zbor, za kterega so v zbornici poslancov že peči in druge zimske oprave napravljene, je tu vse nekako tiho in pričakuje, kaj bo prihodnost prinesla.

— Očesna bolezen ministra pravosodja g. Pratobevera je tako nevarna, da bode zapustil svojo službo.

— Presvita cesarica se bo konec tega mesca iz Karfa preselila v Benetke, kjer bo čez zimo ostala.

— Dr. Klunov zemljopis „Allgemeine Geografie für Mittelschulen“, ki je prišel mesca aprila t. l. na svetlo, je že razprodan; ravno se dela drugi natis z 9000 iztisi. Odlikuje se ta prav zanimiva knjiga tudi v tem od drugih enacij, da ni enostranska v narodnih rečeh avstrijskih.

Česko. Iz Pelzna 14. okt. Danes se je z veliko slovesnostjo odperla železnica, ki česko zemljo veže s bavarsko. Iz Dunaja, Českega in Bavarskega se je pripeljalo s pervim hlaponom mnogo imenitnih gostov, med kterimi so bili tudi Palacki, Rieger in Brauner. Obed v Pelzniški mestni hiši je bil krasen. Zdravici na cesarja avstrijskega in kralja bavarskega ste bile z nadušenimi slava-klici sprejete. Potem je govoril dr. Rieger s krepko besedo za mir in spravo med narodi in napil bratinstvu vseh narodov, ktera napitnica je bila preserčno sprejeta. Zvečer je bila beseda, pri kateri je slavni pevec Lukes tako ljubeznjivo pel, da ga je vse zamaknjeno poslušala. V tem pa, ko poje pesem „Pravi Čeh“, zarenči nek hudoben nemškutar ter pravi, naj gospodje iz Bavarskega zapustijo dvorano, ker nič družega ne bodo slišali kot slovanske pesmi. Vse se vzdigne in gleda, kaj je to? Na to vstane gosp. dr. Forster in v imenu Bavarcev prosi, naj se le poje naprej, ker radi slušajo mile česke pesmi. In osramoten je nemškutarski vrag pobral kopita — vsi drugi so ostali in slovesnost se je veselo končala, kakor se je začela.

Hervško. Iz Zagreba se čuje, da niso nič kaj veseli, da je deželni zbor odložen do prihodnjega mesca.

Ogersko. Na Ogerskem stojé reči prav čudno. Spet je bilo veliko županij razpuščenih; od vlade poslani namestniki županov se sprejemajo povsod z nevoljo. Dvorni kancelar je razposlal nadžupanom ces. ukaz za nabero rekrutov in jih vprašal, ali se bojo županije rekrutbe lotili, in če ne, naj svetujejo, kako in kaj.

Prusko. Iz Kraljevca 18. oktobra. Danes je bila slovesno kronanje kralja pruskega. Zbranim glavarjem deželnega zbora je prejšni večer med drugim rekel to le: „Vladarji pruski sprejemajo krono svojo od Boga. Jez bom tedaj jutri krono vzel z mize Gospodove. To je pomemba besed, da kralji so po milosti Božji, in v tem je svetost krone, ktere se nihče ne sme prederzno dotakniti. Krona moja je obdana z novimi napravimi; po njih ste vi poklicani tistemu, ki jo nosi, svetovati. Svetovali mi bote, in jez bom poslušal vaše svete.“

Rusovsko. Kakor časniki pripovedujejo, se črni oblaki strinjajo nad Rusijo, ter pravijo, da ne vré samo na Poljskem temuč tudi v Rusii sami, kamor je perva iskrica svobodnejega življenja s tem padla, da je zemlja odvezana starodavne sužnosti. Iz Varšave se piše da v kljub obsednemu stanju so 15. dan t. m. obhajali praznik Kosciuškov in ko so prišli vojaki, da bi razgnali množico, je bežala v cerkve. Noben vojak ni stopil v cerkev, tudi nobeden ni strelil ali s sabljo sekal; čez noč je ljudstvo ostalo v cerkvi; drugo jutro so se zaperti udali; ženske so spustili domú, možke pa so vjeli in v terdnjavo peljali. Kakih 1500 ljudi so te dni zaperli. Tako vre na Poljskem, da že več armad iz Rusovskega maršira na Poljsko.

Doneske za akademijo jugoslavenko

so odrajtali gosp. Detela Oton 15 gold., gosp. Šantel Jožef 15 gold., gosp. Konrad Pleiweis 62 gold., gosp. Osana Anton 1 gold., gosp. Klun Drag. 2 gold., gosp. Železnikar 3 gold., gosp. Franjo Erjavec 10 gold.